

приєднання його до Російської Федерації через порушення територіальної цілісності України, уведення військ та проведення референдуму[4].

Відтак в подіях які розгорнулись на Донбасі сценарій став розвиватися зовсім по іншому, що примусило РФ перейти до військового вторгнення. Треба зазначити, що класичний сценарій соціального конфлікту, як правило складається з трьох стадій: на початковій відбувається поділ населення, соціальних груп на «своїх» та «чужих» за якоюсь ознакою, або сукупністю ознак – національною, регіональною, релігійною, політичною. Потім здійснюється перехід до активних дій, що виражаються в «стихійних», а більше в «організованих» мітингах, посиленні протидії провоохоронним органам та органам місцевої влади. І, нарешті, для початку непосредньо насильницьких дій (напад збудженого натовпу на адміністративні будівлі, військові об'єкти, органи внутрішніх справ та безпеки з метою захоплення зброї та звільнення заарештованих; здійснення погромів, вбивств, згвалтувань, підпалень житлових будинків і автомашин) необхідні, як мобілізація натовпу так и наявність провокуючої події, що дає привід для відповідних дій. Змінюватись можуть гасла та постаті, а механізм розгортання подій завжди був однаковий [2].

Події на Донбасі розгортались саме за цим сценарієм, але мали й свої особливості: перше – дуже низька активність населення підсилювалась «привозними» активістами, які створювали кістяк штурмових загонів; друге – регіональна політична та управлінська еліта в своєму бажанні отримати преференції коливались між Києвом та Москвою. Ці коливання призвели до того, що одна і друга сторона особливо не довіряла представникам регіональної влади, що прискорило процес швидкої заміни першої хвилі «народних лідерів» на людей, яких готували на ці ролі; третє – політичній еліті України так і не вдалося знайти оптимальне співвідношення загальнонаціональних та регіональних інтересів у межах державної етнополітики [3]; четверте – постійне недофінансування комунальної та бюджетної сфер, закриття шахт і підприємств, зубожіння шахтарських селищ, ріст безробіття, зниження життєвого рівня – все це створювало підґрунтя для антиукраїнської інформаційно-пропагандистської роботи на Донбасі. Вже третій рік на Сході України не стихає збройний конфлікт. Тривають пошуки шляхів вирішення цієї болючої для українського народу проблеми.

Нині українське політбюро стало більш реально оцінює і реалізує зовнішню політику. Для нас стало буль зрозуміло, що таке війна, яку загрозу, негативні наслідки вона несе нашій державності і це повинно об'єднати нашу політичну еліту і нашу націю.

Література

1. Бжезінський З. Велика шахівниця: <https://www.ukrlit.ua/lib/bzhezinskiy//html>.
2. Горбулін В. Гібридна війна як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу / В. Горбулін: https://www.gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klynehoviy-instrumentrsiyskoyi-geostrategiyi-revanshu_html.
3. Требін М. Гібридна війна як нова українська реальність: https://www.ukrsocium.org.ua/Arhiv/Stati/us-3_2014/113-127_pdf.
4. Вітман К. Суперечності загальнонаціональної та регіональної етнополітики в Україні. Актуальні проблеми державного управління. Віче. 2011. №9. С. 57.

УДК 94 (477)

Криськов А., д. істор. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОБРАЗИ ГЕРОЯ І ВОРОГА ЯК ІНСТРУМЕНТИ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Kryskov A., Dr., Assoc. Prof.

IMAGES OF THE HERO AND THE ENEMY AS TOOLS OF HYBRID WAR

Для гібридної війни характерним є управління людською свідомістю. Результатом цього є бачення певних маркерів, які визначають розуміння того, що відбувається не в реальності, а з позиції того, хто керує нашим сприйняттям. Ми бачимо те, що повинні бачити, і не помічаємо того, чого бачити не маємо. Тому головним інструментом стає когнітивний вплив, а гібридна війна проявляється як когнітивна війна у нашому ментальному просторі. Когнітивні атаки спрямовані на трансформацію розуміння та реінтерпретацію ситуації як в індивідуальній, так і у масовій свідомості. Так, події російсько-української війни майже однаково відображаються на екранах українського, російського чи американського телебачення, але в інформаційному і віртуальному просторах вони отримують різні інтерпретації, що призводить до різних висновків. Росія мусила зробити з України ворога, щоб виправдати свої дії.

З пропагандистською метою Росія повторює нарратив, який використовувала у випадку протистояння з Грузією чи країнами Балтії: собі обирає роль захисника (рятівника), а законним властям відводиться роль агресора (ворога). Необхідність показати справедливість російської позиції заставляє створювати і активно розвивати подібні нарративи, тим більше, що вони гарно вписуються у міфологію «вітчизняної» війни 1941-1945 рр., яка залишається єдиним не зруйнованим радянським міфом. Саме звідси беруться для активного використання слова-терміни, якими в російських ЗМІ позначають українців (бандерівці, нацисти, фашисти, карателі).

Центральною частиною пропаганди, яка спрямована на те, щоб створити певний приклад, певний шаблон поведінки, є герой. Війна завжди містить нові моделі поведінки, які у мирному житті не потрібні. Основна функція героя – перемагати заради великої мети. Герої – це люди, поведінка яких є мало досяжною, але вони повинні бути для виховання певних якостей у інших людей. Чим вище піднімається статус героя, тим важливішим стає функція ворога. В авторитарних і тоталітарних державах без образу ворога неможливо реалізовувати внутрішньополітичні або економічні завдання. Ворог повинен бути присутній скрізь і завжди, його існування виправдовує всі негаразди і створює нових героїв.

«Нові» герої, які з'явилися після розпаду СРСР, необхідні для побудови нових держав, але не є настільки ж однозначними, як герої колишні, оскільки їхні образи не створюються в умовах закритого суспільства. Україна отримала певне напруження у стосунках з Польщею та Ізраїлем через «нових» героїв. Росія перебуває у ще важчій ситуації, оскільки створює вибухонебезпечний продукт – бере досягнення сталінського періоду і, одночасно, замовчує злочини Сталіна.

УДК 005.521:32

Лазарюк В., канд. техн. наук, доц.; Блавіцький М.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Народна дипломатія важливий ресурс інформування СВІТОВОЇ громадськості щодо ситуації в Україні в умовах гібридного протистояння

Lazaryuk V., Ph.D., Assoc. Prof., Blavitskyi M.

PUBLIC DIPLOMACY AN IMPORTANT INFORMATIONAL RESOURCE OF WORLD COMMUNITY ABOUT THE SITUATION IN UKRAINE IN HYBRID CONFLICT